

OTTHONUNK A NYELV

Rovatunkban már többször is írtunk arról, egy-egy idegen (esetünkben szlovák) szó magyar megfelelőjének megállapításakor ügyelnünk kell arra, nehogy a forma hatása alá kerüljünk. OTTHONUNK A NYELV

Rovatunkban már többször is írtunk arról, egy-egy idegen (esetünkben szlovák) szó magyar megfelelőjének megállapításakor ügyelnünk kell arra, nehogy a forma hatása alá kerüljünk. Ezt a „csapdát” nem tudták elkerülni alábbi, szlovákiai magyar lapokból származó idézeteink szerzői vagy fordítói: „Amennyiben valaki a gépjármű-tulajdonos nevében jár el, szükséges a jegyző vagy az anyakönyvi hivatal által hitelesített felhatalmazás” [rendszámtábla cseréjekor]; [Használt autó vásárlásakor] „A szerződést jegyzőnél hitelesítsük”; [A személyi jövedelemadó 1%-ára igényt tartó szervezet] „felíratkozott a jegyzők kamarája által vezetett központi listára”. Nyilvánvaló, hogy ezekben a mondatokban a szlovák notár szó megfelelője kíván lenni a jegyző. Amint majd látni fogjuk, mind a notár, mind a jegyző több jelentésben is használatos volt, ebben a konkrét esetben azonban a notár szót magyarra a közjegyző szóval fordítjuk.

A szlovák notár és a régi magyar nótárius szó a 'jegyző, írnok' jelentésű késő latin notarius szóból ered. A jegyzők eredetileg a király szolgálatában álló írnokok, íródeákok voltak, oklevelek kiállításával foglalkoztak, illetve különböző ügyintézési feladatokat láttak el a közigazgatásban és az igazságszolgáltatásban. Ahogyan a közigazgatásban egyre nagyobb teret nyert az írásbeliség, a városokban és később a falvakban is megjelentek a jegyzők: ők feleltek az előjáróságon az ügyvitelért, iratokat állítottak ki, jegyzőkönyvet vezettek stb. Az ún. községi jegyzők jogállását először az 1871. évi XVIII. törvény rendezte; eszerint az előjáróság tagja a jegyző (rendezett tanácsú városokban a főjegyző, több kisebb település esetében a körjegyző), aki választással nyerte el hivatalát, de az állás betöltését vizsgálhoz (szigorlathoz) kötötték, és megbízatása élethosszig szól. A közigazgatás mellett azonban az igazságszolgáltatásban is tevékenykedtek jegyzők, akik a bírósági fogalmazói karba tartozó közhivatalnokok voltak, és feladatuk különböző okiratok kiadása, hitelesítése stb. volt. Ebből a tisztségből alakult ki a közjegyzőség intézménye. Az 1874. évi XXXV. törvény a közjegyzők feladat- és hatáskörét szinte a mostani kollégáikéhoz hasonlóan fogalmazta meg: közokiratok, végrendelek felvétele, tanúsítványok kiállítása, okiratok és „értékmenűek őrzete”, hagyatéki ügyek intézése stb.

Az első világháború után mind Csehszlovákiában, mind Magyarországon fennmaradt mindkét intézmény, a második világháború után azonban a települési önkormányzatok felszámolásával egyidejűleg a jegyzői tisztséget is megszüntették. Az 1989-es rendszerváltás után Magyarországon viszont újból bevezették ezt a hivatalt, jelenleg a jegyző (körjegyző, főjegyző) a települési önkormányzati képviselő-testület hivatalának igazgatásszervezői vagy jogi végzettséggel rendelkező vezetője, aki részben hasonló feladatokat lát el, mint nálunk a városi, községi hivatal irodavezetője (nálunk rendszerint előjáró-nak nevezik). A települési jegyző-vel szemben a közjegyző jogi szolgáltatást nyújtó, hagyatéki ügyeket intéző jogász. Régebben a szlovákban a kétfajta notár-t jelzővel különböztették meg: a községi előjáróság tagját az obecný notár (a körjegyző-t obvodný notár) néven nevezték, a jogi szolgáltatást nyújtó személyt pedig így: verejný notár (az első világháború után pedig 1tátny notár). Mivel nálunk a települési önkormányzatokkal kapcsolatban nem vezették be újra a jegyzőség intézményét, s csak a közjegyzőség intézménye maradt fenn, a szlovákban nem volt szükség arra, hogy a notár szóhoz megkülönböztető jelzőt kapcsoljanak. A fenti okok miatt azonban a magyarban a közjegyző és a jegyző szavakat nem lehet egymással felcserélni.

www.gramma.sk

Jegyző és közjegyző

Írta: Új Szó

2006. április 26. szerda - Módosítás: 2006. április 26. szerda

SZABÓMIHÁLY GIZELLA